

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ**

Ταχ. Δ/νση : Αριστοτέλους 17
Ταχ. Κώδικας : 104 33
Πληροφορίες : Χρύσα Ευσταθιάδου
Τηλέφωνο : 2132161770
Fax : 2132161935
E-mail: efstathiadouc@moh.gov.gr

Αθήνα, 16 / 11 / 2018

Αριθμ. πρωτ.: 111
(Σχετ: 121)

ΠΡΟΣ: Π.Δ.

Θέμα: «Τραπεζικές συναλλαγές ενοίκων - ασθενών Οικοτροφείων και ατόμων εν γένει με ψυχικές διαταραχές».

- Σχετ.: 1) Το από 1/6/2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της κας *. *.
2) Το από 3/5/2018 έγγραφο του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής.

Στην Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές (παρ. 2, του άρθρου 2 επ. ν. 2716/1999) έχουν επανειλημμένα περιέλθει παράπονα από ψυχικά ασθενείς, αλλά και επαγγελματίες ψυχικής υγείας, για προσκόμματα και εμπλοκές που δημιουργούνται στις συναλλαγές τους, ιδίως των ψυχικά ασθενών που διαμένουν σε δομές ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης (λ.χ. Ξενώνες), με τα υποκαταστήματα τραπεζών, παρότι δεν έχουν τεθεί σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης και διαθέτουν, σύμφωνα με το νόμο, δικαιοπρακτική ικανότητα για συναλλαγές.

Οι υπάλληλοι των υποκαταστημάτων των τραπεζών, κρίνοντας αυθαιρέτως - κυρίως εκ της όψεως ή του τόπου διαμονής (λ.χ. Ξενώνα) του ψυχικά πάσχοντα, παρεμποδίζουν τους ψυχικά ασθενείς να έχουν πρόσβαση στον τραπεζικό τους λογαριασμό και τα χρήματά τους, ζητώντας να τεθούν, αδιακρίτως και συλλήβδην, σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης.

I. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η Ειδική Επιτροπή έχει αποφανθεί κατά το παρελθόν με εκθέσεις της ως προς το ζήτημα της δικαιοπρακτικής ικανότητας των ψυχικά πασχόντων φυσικών προσώπων, που έχουν συμπληρώσει το ηλικιακό όριο της ΑΚ 127, ότι τα πρόσωπα αυτά διαθέτουν δικαιοπρακτική ικανότητα, ακόμη και αν διαμένουν σε Μονάδες Ψυχικής Υγείας (ΜΨΥ) του άρθρου 9, ν. 2716/1999, εφόσον δεν έχουν τεθεί σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης (βλ. ΑΚ 128 και 1666 επ.).

Συνιστά δικαίωμα κάθε ατόμου η κατάθεση ή ανάληψη χρημάτων από τον προσωπικό του τραπεζικό λογαριασμό. Από αυτό τον κανόνα δεν εξαιρείται το άτομο που πάσχει από ψυχική διαταραχή, το οποίο μάλιστα δεν θα πρέπει να εμποδίζεται λόγω της

ασθένειάς του, αλλά αντίθετα να διευκολύνεται χωρίς διάκριση (βλ. Ν. 2716/1999 και τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα άτομα με αναπηρία Ν. 4074/2012, άρθρο 12¹).

Ειδικότερα και σχετικά με το ζήτημα των τραπεζικών συναλλαγών, η Ειδική Επιτροπή ανέφερε στο υπ' αριθμ. πρωτ. 287/22-07-2015 έγγραφό της ότι:

1. Τα άτομα με ψυχική διαταραχή που διαβιούν σε στεγαστικές δομές (ΜΨΥ) έχουν ακριβώς τα ίδια δικαιώματα, νομικά και ηθικά, με οποιοδήποτε άλλο πολίτη σε όλες τους τις συναλλαγές, εκτός και εάν βρίσκονται σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης.
2. Σε περίπτωση που προκύπτει πρόβλημα κατά τη διάρκεια κάποιας συναλλαγής θα πρέπει τόσο οι εργαζόμενοι της τράπεζας όσο και οι συνοδοί του φορέα να εξασφαλίσουν την καλύτερη συνεργασία ώστε να μην δημιουργηθεί ένταση και επιβάρυνση στην κατάσταση του ατόμου. Ο απώτερος στόχος θα πρέπει να είναι η συμβολή όλων στην προώθηση της κοινωνικής επανένταξης του ενοίκου – ασθενούς.
3. Εάν παρόλα αυτά η δυσκολία δεν ξεπεραστεί, δεν αποτελεί αρμοδιότητα των τραπεζικών υπαλλήλων να ζητούν την υποβολή του προσώπου σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης, ούτε η αίτηση προσκόμισης και αξιολόγησης ιατρικών βεβαιώσεων.
4. Η θεραπευτική ομάδα της ΜΨΥ θα πρέπει να επαναξιολογήσει και επαναπροσδιορίσει την προετοιμασία του ασθενή για την διεκπεραίωση των συναλλαγών του.
5. Σε περίπτωση αδυναμίας να εξεταστεί η τοποθέτηση του ασθενούς σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης.
6. Η κατάλληλη και συστηματική προετοιμασία και η ενημέρωση της φορέων της κοινότητας, από το οικοτροφείο, για τους στόχους και τον τρόπο λειτουργίας των δομών ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, συμβάλλει σημαντικά στην αποτελεσματικότερη συνεργασία και διαχείριση.
7. Η απαίτηση των αρμοδίων υπαλλήλων των τραπεζικών υποκαταστημάτων να τίθενται συλλήβδην όλοι οι ψυχικά πάσχοντες, ιδίως εκείνοι που διαβιούν σε στεγαστικές δομές (ΜΨΥ), σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης με μοναδικό

¹ Άρθρο 12, Ν. 4074/2012, Κύρωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με αναπηρίες, «Άρθρο 12, Ισότητα ενώπιον του νόμου. 1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαναβεβαιώνουν ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν οπουδήποτε το δικαίωμα αναγνώρισης της προσωπικότητάς τους στο νόμο. 2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες απολαμβάνουν την ικανότητα για δικαιοπραξία σε ίση βάση με τους άλλους, σε όλες τις πτυχές της ζωής. 3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να παρέχουν πρόσβαση στα άτομα με αναπηρίες, σε σχέση με την υποστήριξη που μπορεί να χρειάζονται κατά την άσκηση της ικανότητάς τους για δικαιοπραξία. 4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι, όλα τα μέτρα που αφορούν στην άσκηση της ικανότητας για δικαιοπραξία, προβλέπουν κατάλληλες και αποτελεσματικές εγγυήσεις, προκειμένου να αποτραπεί η κατάχρηση, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτές οι εγγυήσεις θα διασφαλίζουν ότι τα μέτρα σχετικά με την άσκηση της ικανότητας για δικαιοπραξία σέβονται τα δικαιώματα, τη θέληση και τις προτιμήσεις του ατόμου, είναι απαλλαγμένα από σύγκρουση συμφερόντων και αδικαιολόγητες επιρροές, είναι ανάλογα και προσαρμοσμένα στις περιστάσεις του ατόμου, εφαρμόζονται για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα και υπόκεινται σε τακτικό έλεγχο από αρμόδια, ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή ή δικαστικό όργανο. Οι εγγυήσεις είναι ανάλογες με το βαθμό κατά τον οποίο τα μέτρα αυτά έχουν επιπτώσεις στα δικαιώματα και τα συμφέροντα του ατόμου. 5. Σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζουν το ίσο δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να αποκτούν ή να κληρονομήνουν περιουσία, να ελέγχουν τις οικονομικές υποθέσεις τους και να έχουν ίση πρόσβαση σε τραπεζικά δάνεια, υποθήκες και άλλες μορφές οικονομικής πίστης και διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες δεν στερούνται αυθαίρετα την περιουσία τους.».

κριτήριο την επίκληση της ψυχικής τους πάθησης ή των ποσοστών της αναπηρίας τους, αντίκειται στο βασικό κανόνα της ΑΚ 1666, 1 και, ως εκ τούτου, είναι μη νόμιμη.

II. ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης ρυθμίζεται στα άρθρα 1666-1688 του ΑΚ και αποσκοπεί, κυρίως, στην προστασία των νομικών συμφερόντων του πάσχοντος. Η αναφορά στο νόμο (βλ. ΑΚ 1666, 1²) των περιπτώσεων που δικαιολογούν τη θέση προσώπου σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης είναι περιοριστική και σε καμία περίπτωση ενδεικτική.
2. Σύμφωνα με τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 9 “Μονάδες και Προγράμματα Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης”, του Ν. 2716/1999 «[...] Οι Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης, καθώς και τα προγράμματα Προστατευμένων Διαμερισμάτων και Φιλοξενουσών Οικογενειών **έχουν σκοπό** την τοποθέτηση και ψυχιατρική παρακολούθηση, σε χώρους διαβίωσης, θεραπείας **και υποστήριξης**, για μακρόχρονη ή βραχεία παραμονή των ατόμων με ψυχικές διαταραχές και σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα, όταν δεν έχουν στέγη ή κατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον, μετά από αίτησή τους, με σύμφωνη γνώμη του θεράποντος ψυχιάτρου ή της θεραπευτικής ψυχιατρικής ομάδας. 3. [...] Ειδικότερα, τα Οικοτροφεία και οι Ξενώνες **αναπτύσσουν δραστηριότητες Κοινωνικής Αποκατάστασης** και συμμετέχουν από κοινού με άλλα νομικά πρόσωπα της περιοχής τους σε δραστηριότητες πολιτιστικές και εκπαιδευτικές, **καθώς και κοινωνικής** και επαγγελματικής **επανεκπαίδευσης**».
3. Ενώ, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1, του άρθρου 7 “Ψυχοκοινωνική Αποκατάσταση” και των παρ. 1 και 2 του άρθρου 19 “Λειτουργία” της υπ’ αριθμ. Α3α/876/2000 Υπουργικής Απόφασης, όπως ισχύει, «1. Η Ψυχοκοινωνική Αποκατάσταση είναι μια διαδικασία, με την οποία παρέχονται οι δυνατότητες στα άτομα με ψυχικές διαταραχές ή νοητική υστέρηση με δευτερογενείς ψυχικές διαταραχές **να επιτύχουν ένα όσο το δυνατό καλύτερο επίπεδο ανεξάρτητης λειτουργίας τους στην κοινότητα**. Οι εργαζόμενοι στην Ψυχοκοινωνική Αποκατάσταση οφείλουν να δραστηριοποιούνται στην επίτευξη των κατωτέρω βασικών στόχων της: α. Βελτίωση των κοινωνικών ικανοτήτων των ατόμων με ψυχικές διαταραχές μέσω της αύξησης των κοινωνικών δεξιοτήτων τους και της απασχόλησης. β. Διαρκής βελτίωση της λειτουργικότητας των ατόμων και ελαχιστοποίηση των ανικανοτήτων και μειονεξιών τους. γ. **Διασφάλιση της ποιότητας της ζωής και της αυτόνομης διαβίωσης στην κοινότητα**. δ. Μείωση του στίγματος και των διακρίσεων. ε. Διασφάλιση της ποιότητας της φροντίδας για τα άτομα με ψυχικές διαταραχές. 2. Κύριο εργαλείο για την εφαρμογή της Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης είναι οι στεγαστικές δομές στην κοινότητα όπως αναφέρονται στο άρθρο 9 του Ν. 2716/99.» (παρ. 1, άρθρο 7), καθώς και «1. Οι αποκαταστασιακοί στόχοι λειτουργίας των ξενώνων των οικοτροφείων και των προστατευμένων διαμερισμάτων υλοποιούνται με: α. Τη συνεχή και σταθερή εφαρμογή προγραμμάτων που ωθούν το άτομο στην απόκτηση του μέγιστου δυνατού

² Άρθρο 1666 ΑΚ, Δικαστική συμπαράσταση. «Σε δικαστική συμπαράσταση υποβάλλεται ο ενήλικος: 1. Όταν λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής ή λόγω σωματικής αναπηρίας αδυνατεί εν όλω ή εν μέρει να φροντίζει μόνος για τις υποθέσεις του, [...]».

επιπέδου λειτουργικότητάς του. β. [...] γ. [...] **δ. Δράσεις που βοηθούν το άτομο στη διεκδίκηση και άσκηση των νομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του.** ε. [...] στ. [...] ζ. Προγράμματα ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης της κοινότητας για την καταπολέμηση του στίγματος της ψυχικής νόσου, την ενημέρωση για τις εξωιδρυματικές μορφές φροντίδας των ατόμων με ψυχικές διαταραχές **και την αναγνώριση των δικαιωμάτων τους.** [...]» (παρ. 1, και 2 άρθρο 19).

III. Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ειδικότερα, στα ζητήματα που τέθηκαν με τα ανωτέρω σχετικά έγγραφα, η Ειδική Επιτροπή επισημαίνει τα ακόλουθα:

1. Η παρακώλυση των ατόμων με ψυχικές διαταραχές, από τους υπαλλήλους των τραπεζικών υποκαταστημάτων, να έχουν πρόσβαση στον τραπεζικό τους λογαριασμό και να διενεργούν συναλλαγές με τα χρήματά τους είναι, κατά τα ανωτέρω, μη νόμιμη και αυθαίρετη, φαλκιδεύει τα δικαιώματα των ψυχικά ασθενών, δημιουργεί προσκόμματα στην αυτοδιάθεση του πάσχοντα, και στη διατήρησή του στις συναλλαγές, και δεν συνάδει με τις αρχές της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης και της κοινωνικής επανένταξης των ψυχικά ασθενών που εφαρμόζεται στη χώρα μας και τελούν υπό την ευθύνη του Κράτους.
2. Η αναζήτηση εκ μέρους των υπαλλήλων των τραπεζικών υποκαταστημάτων ιατρικών βεβαιώσεων, επί των οποίων οι ίδιοι στη συνέχεια αποφαινόμενοι περί της δικαιπρακτικής ή μη ικανότητας των ψυχικά ασθενών πελατών τους για το αν μπορούν ή όχι να συναλλάσσονται, προφανώς και δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητές τους.
3. Η προτροπή των υπαλλήλων των τραπεζικών υποκαταστημάτων να τεθεί ο ψυχικά πάσχων, ο οποίος, λόγω έλλειψης οικογενειακού ή άλλου υποστηρικτικού περιβάλλοντος, διαμένει σε ΜΨΥ σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης, ομοίως εκφεύγει των τραπεζικών τους αρμοδιοτήτων. Άλλωστε, όπως προαναφέρθηκε, η αναφορά στον νόμο των περιπτώσεων που δικαιολογούν τη θέση προσώπου σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης είναι περιοριστική και σε καμία περίπτωση ενδεικτική και δεν είναι δυνατόν να κρίνεται από τους τραπεζικούς υπαλλήλους των υποκαταστημάτων.
4. Τα άτομα με ψυχικές διαταραχές τυγχάνουν της προστασίας του κράτους σύμφωνα με τις κείμενες σχετικές διατάξεις. Η διαχείριση των προσωπικών τους χρημάτων είναι κατεξοχήν θεραπευτική πράξη και βοηθά στην αυτονομία τους, στην ψυχοκοινωνική τους αποκατάσταση και κοινωνική τους επανένταξη. Ενώ η στέρησή της παραβιάζει τα περιουσιακά τους δικαιώματα και προσβάλλει την αξιοπρέπειά τους.
5. Επισημαίνουμε, τέλος, ότι στο πλαίσιο της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης οι μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, που προβλέπονται στο άρθρο 9 του ν. 2716/1999, και ιδίως τα Οικοτροφεία και οι Ξενώνες, παρέχουν με την συμμετοχή ειδικών επιστημόνων (λ.χ. Κοινωνικών Λειτουργών) υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και υποστήριξης των ψυχικά ασθενών, με σκοπό την ενίσχυση και διαφύλαξη της αυτοδιάθεσής τους και στην απρόσκοπτη, κατά το δυνατόν, συμμετοχή τους στη γενικότερη κοινωνική ζωή, χωρίς αποκλεισμούς, με παράλληλη προστασία.

Κατόπιν όλων των προαναφερόμενων παρακαλούμε για τις δικές σας ενέργειες.

Είμαστε στη διάθεσή σας για κάθε περαιτέρω πληροφορία ή διευκρίνιση.

**Για την Ειδική Επιτροπή
Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ**

ΜΑΡΙΑ ΜΗΤΡΟΣΥΛΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ:

- 1) Γενική Γραμματεία Εμπορίου
και Προστασίας Καταναλωτή, Πλ. Κάνιγγος, 101 81 Αθήνα,
- 2) Τράπεζα Της Ελλάδος,
Ελ. Βενιζέλου 21, 102 50 Αθήνα,
- 3) Μεσολαβητής Τραπεζικών Επενδυτικών Υπηρεσιών,
Μασσαλίας 1, 106 80 Αθήνα,
- 4) Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ΑΕ
Αιόλου 86, 105 59 Αθήνα
- 5) Τράπεζα Πειραιώς ΑΕ, Αθήνα
Αμερικής 4, Σύνταγμα, 105 64 Αθήνα
- 6) EFG Eurobank
Δ/νση Σχέσεων Πελατών Ομίλου
Σανταρόζα 7, TK105 64 Αθήνα
- 7) Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. κα *. *

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Υγείας
3. Δ/νση Ψυχικής Υγείας
4. Αυτοτελές Τμήμα Προστασίας
Δικαιωμάτων Ληπτών Υπηρεσιών Υγείας

